

Forslag

til

Lov om lån til håndværk og mindre industri.

Fremsat den 2. december 1969 af *handelsministeren*.

§ 1. Handelsministeren kan i finansåret 1970/71 yde indtil 15 mill. kr. som lån af statskassen til udbygning og modernisering af håndværksevirsomheder og mindre industrivirsomheder. I hvert af de følgende finansår kan der til samme formål ydes indtil 20 mill. kr. som lån af statskassen.

§ 2. Lånene ydes på indtil 15 år mod sikkerhed og forrentes med $7\frac{1}{2}$ pct. p. a., hvortil kommer et bidrag på 0,2 pct. p. a. af hovedstolen til dækning af administrationsudgifter. Låntagerne kan fritages for afdrag i de to første år.

§ 3. Til bistand ved administrationen af loven nedsætter handelsministeren et rådgivende udvalg, hvori sagkundskab på det pågældende erhvervsområde er repræsenteret.

Stk. 2. Handelsministeren fastsætter udvalgets forretningsorden.

§ 4. Loven træder i kraft den 1. april 1970.

Stk. 2. Lov nr. 81 af 9. marts 1962 om lån til håndværk og mindre industri opheves.

§ 5. Loven gælder ikke for Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Håndværket og den mindre industri, hvortil hele bygge- og anlægssektoren er henregnet, har gennem årene haft en voksende økonomisk betydning. Denne gruppe af virksomheder tegner sig for ca. 19 pct. af den samlede bruttofaktorindkomst*), eller en andel, der er lige så stor som den egentlige industris og væsentlig større end landbrugets, som udgør ca. 11 pct.

Samtidig er de betingelser, håndværket og den mindre industri arbejder under, blevet væsentlig ændret, og dette har især givet sig udslag i nedgang i antallet af virksomheder, der beskæftiger fra 1 til 4 personer. Det totale antal af virksomheder inden for håndværk og mindre industri er i perioden 1948-1965 reduceret fra 94.000 til 73.000.

*) Bruttofaktorindkomst = Produktionsværdi
 ÷ værdi af rå- og hjælpestoffer
 ÷ indirekte afgifter
 + subsidier.

Særlig udtalt har nedgangen været inden for fremstillingsvirksomhed, hvor tallet siden 1948 er næsten halveret. Inden for reparationsområdet og butikshåndværket har nedgangen været mindre udtalt, medens antallet af servicevirksomheder stort set er uændret. I bygge- og anlægssektoren har antallet været svagt nedadgående, men samtidig er beskæftigelsen øget meget væsentligt.

Selv om der er betydelige variationer mellem de forskellige erhvervsgrupper, er der for håndværket og den mindre industri tale om en klar tendens hen mod færre og større virksomheder. Om de nærmere årsager til denne udvikling og udviklingsforløbet fremover kan henvises til betænkningen „Håndværket og den mindre industri“, som er afgivet af den af handelsministeriet nedsatte kommission til undersøgelse af håndværkets og den mindre industris forhold (betænkning nr. 533, 1969).

Det gælder for håndværket og den mindre industri i almindelighed, at konkurrencebetingelserne er blevet skærpet, og at kravene til effektivitet er voksende, såfremt virksomhederne skal overleve.

De virksomheder, som ønsker at gennemføre en strukturtilpasning eller produktionsudvidelse, vil i lighed med, hvad der er tilfældet for andre erhvervsvirksomheder, som undergår rationalisering og modernisering, få et voksende behov for kapital til såvel drifts- som anlægsfinansiering.

Selv om de bestående muligheder for anlægsfinansiering er ret differentierede, findes der en række virksomheder — navnlig mindre — for hvem det kan være vanskeligt at rejse kapital til såvel ordinære erstatningsinvesteringer som til rationaliserings- og udvidelsesinvesteringer. Endvidere må det antages, at nogle sektorer, som stilles over for kravet om en hurtig strukturtilpasning, i perioder vil få sådanne særlige finansieringsbehov, at de vanskeligt kan imødekommes gennem de ordinære finansieringskilder. Endvidere kan omstillinger, rationaliseringer og moderniseringer være behæftet med en sådan usikkerhed og risiko, at den fornødne finansiering vil være vanskelig at opnå, hvorved en hurtig økonomisk fremgang hæmmes.

På denne baggrund foreslår håndværkerkommissionen, at det beløb, der ifølge lov nr. 81 af 9. marts 1962 om lån til håndværk og mindre industri (folketings Tidende 1961/62: sp. 2138, 2605, 3167, 3238; A. sp. 863; B. sp. 269; C. sp. 261) har været til rådighed til udlån, forhøjes med 10 mill. kr. til 20 mill. kr. årligt. Til støtte for dette forslag har kommissionen anført, at lån i henhold til den gældende ordning har vist sig at have en væsentlig produktivitetfremmende effekt, ligesom den forbehandling, de enkelte lånesager underkastes, bl. a. i de teknologiske institutter, har haft en ikke ubetydelig pædagogisk virkning. Endvidere har der kunnet konstateres et voksende behov for lån, som dels må ses på baggrund af den stigning i omkostningsniveauet, der har fundet sted siden 1962, dels i en tendens til, at de enkelte låneansøgninger omfatter projekter med større anlægsudgifter.

Kommissionen finder det rimeligt, at der samtidig sker en ajourføring af den i lovens § 2 nævnte rentesats fra 6 pct. p. a. til $7\frac{1}{2}$ pct. p. a., og at adgangen til at gøre lånene afdragsfrie i de første 2 år udnyttes i videst muligt omfang, da der heri ligger en betydelig støtte netop for virksomheder, der er i færd med rationalisering og modernisering.

Handelsministeriet kan tilslutte sig det af kommissionen stillede forslag, idet man fra ministeriets side lægger vægt på, at den øgede økonomiske bistand kan medvirke til en produktivitetfremmende omstilling af håndværket og den mindre industri. Dog har man bl. a. af statsfinansielle grunde ment, at det vil være hensigtsmæssigt at foretage en gradvis udvidelse af lånerammen, hvorfor det er fore-

slået, at udlånsbevillingen i finansåret 1970/71 forhøjes med 5 mill. kr. og fra og med det følgende finansår med yderligere 5 mill. kr. til i alt 20 mill. kr.

Endvidere har man i overensstemmelse med de af finansministeren ved forelæggelse af forslag til lov om Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning (Folketingstidende 1966/67: sp. 2689) udtalte synspunkter, hvorefter der ved fremtidige lovrevisioner bør søges skabt hjemmel til, at hypotekbankens administration af statens udlån i videst muligt omfang finansieres gennem debitorbidrag, foreslået, at der ud over renten på $7\frac{1}{2}$ pct. p. a. erlægges et administrationsbidrag på 0,2 pct. p. a. af hovedstolen.

Kommissionen foreslår endvidere, at sagsbehandlingen i forbindelse med lovens administration søges effektiviseret dels ved, at der træffes foranstaltninger til, at de enkelte andragender om bistand bliver bedre forberedt, dels ved en forenkling af den administrative organisation og procedure.

Administrationen af loven forestås i dag af Direktoratet for Egnsudvikling, jfr. handelsministeriets bekendtgørelse af 5. juli 1967. I henhold til lovens § 3 er der af handelsministeren til bistand ved behandlingen af de enkelte ansøgninger nedsat et udvalg, bestående af en formand, en repræsentant for handelsministeriet, en repræsentant for finansministeriet og en repræsentant for arbejdsministeriet samt et antal erhvervsrepræsentanter.

Handelsministeren har endvidere i henhold til § 3, stk. 4, udpeget et antal håndværkerrepræsentanter, for hvem de indkomne ansøgninger kan forelægges til udtalelse.

De enkelte ansøgninger sendes til udtalelse hos den lokale håndværkerrepræsentant, som efter et besøg på virksomheden afgiver en indstilling om lånesagen til direktoratet. Et ret stort antal sager af mere kompliceret teknisk og økonomisk natur forelægges i stedet for et af de teknologiske institutter, som afgiver en udtalelse om ansøgningens tekniske og finansielle perspektiver. Institutternes gennemgang af sagerne har værdi ikke alene for sagsbehandlingen, men også for den enkelte virksomhed, og resulterer ofte i økonomiske og tekniske ændringer i et projekt eller i forbedringer i driften af den pågældende virksomhed.

På grundlag af indstillinger fra håndværkerrepræsentanten eller vedkommende teknologiske institut udarbejder direktoratet det fornødne materiale til forelæggelse for håndværkerlåneudvalget, som derefter afgiver indstilling til direktoratet, der foretager den endelige ekspedition.

Denne fremgangsmåde foreslås ved en herpå sigtende lovændring forenklet, således at forbehand-

lingen af sagerne hos håndværkerrepræsentanterne undlades. Det må dog som hidtil forudses, at et ikke uvæsentligt antal sager vil kræve forudgående undersøgelse i de teknologiske institutter.

Det er endvidere fundet hensigtsmæssigt at ændre sammensætning og funktioner for det udvalg, der hidtil har deltaget i behandlingen af de enkelte sager, således at udvalget fremover fortrinsvis skal være rådgivende med hensyn til fastlæggelse af retningslinjer for sagsafgørelsen og i øvrigt afgive udtalelser over for handelsministeriet og direktoratet vedrørende andre principielle spørgsmål. Afgørelsen af de enkelte sager vil således i almindelighed blive truffet af direktoratet uden forudgående forelæggelse for udvalget, men det forudsættes, at udvalget løbende holdes orienteret om sagsafgørelserne.

Kommissionen har endvidere foreslået, at lov nr. 229 af 3. juni 1967 om garantier for lån til industrivirksomheder udvides til også at omfatte garantier for lån til virksomheder inden for håndværk, og at ordlyden i § 1, stk. 1, i den nævnte lov ændres i overensstemmelse hermed.

Bestemmelsen i § 1, stk. 1, i den fornævnte lov er sålydende:

„I hvert finansår kan handelsministeren inden for et beløb af 30 mill. kr. yde garanti af statskassen for lån til industrivirksomheder, hvis dette findes påkrævet for at bistå ved virksomheders omstilling til ændrede markedsf forhold eller for at muliggøre iværksættelse, udvidelse eller rationalisering af samfundsnyttig produktion, navnlig hvor der hertil er knyttet en særlig risiko. Garanti kan kun ydes i det omfang, en hensigtsmæssig finansiering ellers ikke skønnes at kunne gennemføres.“

Ved vurderingen af kommissionens forslag bør det imidlertid tages i betragtning, at det ved en forhøjelse af det årlige udlånsbeløb fra 10 mill. kr. til 20 mill. kr. i henhold til nærværende lovforslag vil blive muligt at tilgodese ikke alene flere, men også noget større projekter end hidtil. Hertil kommer, at der ikke kan fastlægges nogen grænse mellem håndværk og industri, og at ansøgninger uden ændring af lovteksten i garantiloven som regel vil kunne henføres til den bistandsordning, som i det konkrete tilfælde må forekomme mest hensigtsmæssig.

Det er herefter handelsministeriets opfattelse, at den foreslåede ændring i loven om garantier for lån til industrivirksomheder ikke bør gennemføres nu, og at et eventuelt forslag herom først vil kunne motiveres, hvis erfaringen fra de 2 loves administration tilsiger det.

For så vidt angår forslaget statsfinansielle virkninger bemærkes følgende:

Den årlige udlånsbevilling forhøjes i finansåret 1970/71 med 5 mill. kr. og fra og med finansåret 1971/72 med yderligere 5 mill. kr. til i alt 20 mill. kr. Lånerammen forventes fuldt udnyttet i form af tilsagn allerede i det første år; men heraf skønnes dog kun ca. 13 mill. kr. at komme til udbetaling i det første finansår.

Endvidere må der påregnes øgede udgifter i forbindelse med de teknologiske institutters deltagelse i den forberedende sagsbehandling dels som følge af en forøget tilgang af andragender, dels til delvis erstatning for den sagsforberedelse, der hidtil er foregået hos håndværkerrepræsentanterne. De samlede udgifter til den uden for Direktoratet for Egnsudvikling foretagne sagsbehandling beløb sig i finansåret 1968/69 til ca. 306.000 kr. Udgifterne har i januar og april kvartaler 1969 udgjort henholdsvis ca. 60.500 kr. og ca. 101.000 kr. For finansåret 1970/71 skønnes beløbet at ville udgøre ca. 500.000 kr., såfremt nærværende lovforslag gennemføres, hvilket vil nødvendiggøre en forhøjelse af egnsudviklingsdirektoratets driftsbevillinger med 150.000 kr.

Forslagets konsekvenser for den statslige administration vil være begrænsede, og en forøgelse af personalet skønnes at kunne holdes inden for den i bemærkningerne til lov om ændringer i lov om egnsudvikling (Folketingstidende 1968/69, tillæg A, sp. 1277) omhandlede personaleforøgelse: på nogle få akademiske medarbejdere og 1 & 2 assistenter, idet man indtil nu har fundet det muligt at udsætte de pågældende ansættelser.

Lovforslaget har ikke administrative eller finansielle konsekvenser for kommunerne.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 1. Den årlige ramme for udlån foreslås i finansåret 1970/71 forhøjet med 5 mill. kr. og fra og med finansåret 1971/72 med yderligere 5 mill. kr. til 20 mill. kr.

Endvidere er det ved formuleringen af bestemmelsen tydeliggjort, at der også kan ydes lån til udbygning af en virksomhed.

Der er i øvrigt ikke ved den ændrede formulering tilsigtet ændringer i bestemmelsens indhold og rækkevidde, og formålet er som hidtil at tilskynde til og bistå økonomisk ved håndværkets og den mindre industris strukturtilpasning og fremme af disse erhvervs produktivitet og konkurrenceevne.

Der vil som hidtil ikke bestå adgang til at yde lån til driftsfinansiering.

Til § 2.

Den foreslåede bestemmelse svarer til reglen i den gældende lovs § 2, idet man dog under hensyn til udviklingen i det almindelige renteniveau foreslår renten for de ydede lån forhøjet fra 6 til 7½ pct. p. a. Herudover er det som nævnt i de almindelige bemærkninger foreslået, at der skal erlægges et bidrag til dækning af administrationsudgifter på 0,2 pct. p. a. af hovedstolen.

Til § 3.

I henhold til den gældende lov skal de enkelte sager, forinden afgørelse kan træffes, normalt passere de lokale håndværkerrepræsentanter og skal i alle tilfælde forelægges håndværkerlånudvalget. Denne fremgangsmåde har bevirket, at der ofte er hengået lang tid, inden sagerne er kommet frem til beslutning. De nedenfor omhandlede forslag tilsigter en forenkling og fremskyndelse af sagsekspeditionen.

Det i henhold til den gældende lov nedsatte udvalg består af en af handelsministeren udnævnt formand samt af en repræsentant for henholdsvis

handelsministeriet, finansministeriet og arbejdsministeriet. Udvalget er endvidere tiltrådt af 3 repræsentanter for håndværket og 1 repræsentant for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Den foreslåede ændring medfører, at handelsministeren frit kan afgøre udvalgets størrelse og sammensætning, dog således at sagkundskab for det pågældende område fortsat skal være repræsenteret.

I henhold til den gældende lov har udvalget til opgave at yde bistand ved behandlingen af konkrete ansøgninger. Det forudsættes, at udvalgets funktioner som sagsbehandlende organ begrænses væsentligt, således at det fremtidig bliver rådgivende i almindelige spørgsmål vedrørende lovens administration og kun inddrages i den konkrete sagsbehandling i særlige tilfælde.

Efter bestemmelsen i den gældende lovs § 3, stk. 4, udpeger handelsministeren et antal håndværkerrepræsentanter, for hvem de fra håndværkere indkomne ansøgninger kan forelægges til udtalelse. Denne bestemmelse foreslås ophævet.

Bilag 1.

Lov om lån til håndværk og mindre industri.

Gældende bestemmelser.

§ 1. I hvert finansår kan der af handelsministeren på statskassens vegne inden for et beløb af 10 mill. kr. ydes lån til modernisering og rationalisering af håndværksvirksomheder og mindre industrivirksomheder.

§ 2. Lån ydes på indtil 15 år og forrentes med 6 pct. p. a. Lån vil kunne ydes som afdragsfrie i de første 2 år. For lån skal der stilles en i hvert enkelt tilfælde godkendt sikkerhed.

§ 3. Til bistand ved behandling af ansøgninger nedsætter handelsministeren et udvalg, bestående af en af handelsministeren udnævnt formand, en repræsentant for handelsministeriet, en repræsentant for finansministeriet og en repræsentant for arbejdsministeriet.

Stk. 2. Udvalget tiltrædes af dertil af handelsministeren udpegede repræsentanter for sagkundskaben på det pågældende område.

Stk. 3. Handelsministeren fastsætter udvalgets forretningsorden.

Stk. 4. Handelsministeren udpeger et antal håndværkerrepræsentanter, for hvem de fra håndværkere indkomne ansøgninger kan forelægges til udtalelse.

§ 4. Denne lov træder i kraft den 1. april 1962. Samtidig ophæves lov nr. 144 af 4. april 1960 om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder, jfr. lov nr. 333 af 24. november 1961.

Forslag.

§ 1. Handelsministeren kan i finansåret 1970/71 yde indtil 15 mill. kr. som lån af statskassen til udbygning og modernisering af håndværksvirksomheder og mindre industrivirksomheder. I hvert af de følgende finansår kan der til samme formål ydes indtil 20 mill. kr. som lån af statskassen.

§ 2. Lånene ydes på indtil 15 år mod sikkerhed og forrentes med $7\frac{1}{2}$ pct. p. a., hvortil kommer et bidrag på 0,2 pct. p. a. af hovedstolen til dækning af administrationsudgifter. Låntagerne kan fritages for afdrag i de to første år.

§ 3. Til bistand ved administrationen af loven nedsætter handelsministeren et rådgivende udvalg, hvori sagkundskab på det pågældende erhvervsområde er repræsenteret.

Stk. 2. Handelsministeren fastsætter udvalgets forretningsorden.

§ 4. Loven træder i kraft den 1. april 1970.
Stk. 2. Lov nr. 81 af 9. marts 1962 om lån til håndværk og mindre industri ophæves.

§ 5. Loven gælder ikke for Grønland.